ZAMAN 10 ARALIK 2005 CUMARTESİ SAYI: 157 ZAMAN'LA BİRLİKTE SATILIR www.zaman.com.tr/ailem

ailem

- İdeal ebeveynlikte diyaloğun önemi
- Mevlevî mûsikîsi ve semâ'daki semboller

MEVLÂNÂ'YA HERKES SAHİP ÇIKIYOR

Dünyanın Mevlânâ'sı

autumn - winter '05/ '06

İÇİNDEKİLER

ZAMAN ailem

10 ARALIK 2005 CUMARTESİ SAYI: 157

Feza Gazetecilik A.Ş. Adına İmtiyaz Sahibi	Ali Akbulut
Genel Yayın Müdürü	Ekrem Dumanlı
Yayın Danışmanı	Hamdullah Öztürk
Yayın Editörleri	Serhat Şeftali Mustafa Aydın Şemsinur B. Özdemir
Katkıda Bulunanlar	Ali Demirel Ali Budak
Tasarım	Mehmet Şimşek
Kapak fotoğrafı	AFP
Sorumlu Müdür ve Yayın Sahibi Temsilcisi	Yakup Akalın
Reklam Koordinatörü	Yakup Şimşek
Yayın Türü	Yaygın Süreli

Zaman Gazetesi 34194 Yenibosna/İstanbul
Tel: 0212 454 1 454 (pbx) www.zaman.com.tr
Baskı: Feza Gazetecilik AŞ Tesisleri

http://www.zaman.com.tr/ailem
Öneri ve teklifleriniz için: ailem@zaman.com.tr

Bir liselinin ürperten itirafları...

"Neden aileye önem vermeliyiz?" sorusuna geçen ay (12 Kasım) Hürriyet gazetesinde ismi yayınlanmayan bir genç kızın, turizm ve eğlencenin başkenti olarak nitelenen Bodrum'da yaşadıklarını aktararak cevap verebiliriz. Haberde Bodrumlu gençlerin, aileleriyle aralarındaki kopukluğa dikkat çektikleri ifade ediliyordu. Bakın 14 yaşındaki genç kız neler söylemiş:

"Sigara içiyorum, ablam da. Annemin çenesinden kurtulmak için eve gitmek istemiyoruz. Yaşıtlarımızın yüzde 90'ına yakını sigara ve alkol kullanıyor, birçoğu hapla başlayarak uyuşturucuyu denedi bile. Sevgilisi olmayan yok gibi, lisede bakire olan kızlara aptal gözüyle bakıyorlar. Namus, ahlak ve özgürlük gibi değerleri öğreten yok."

Birçok anne-babanın bilmediği, ama gençlerin elinden düşmeyen gençlik dergilerinde "sevgili bulmak, cinsel deneyimler" sıradan bir vaka. Birçok ünlü sanatçının (!) maceralarını (hatta garip ilişkilerini) zevkli bir halde sunan televizyonlar, dergiler ve gazeteler, bunu gençlere güya yaşanılacak bir hayat gibi aktarıyorlar.

Liseler, sigara, alkol ve uyuşturucunun gölgesi altında. Kız-erkek ilişkilerinin sınırsız bir hüviyete bürünmesiyle birlikte karşımıza sık sık uygun olmayan video ve fotoğraf çekimlerinin yol açtığı adli vakalar çıkıyor. Uygun olmayan sitelere düşen görüntüleri nasıl temizleyebilirsiniz ki artık? Sonrası bunalımlar, depresyonlar, adliyeler ve yıkılan hayatlar...

14 yaşındaki genç kızın anlattığı daha dehşet verici bilgiler de var. Haberde şöyle deniliyor:

"Para için işadamlarıyla yaşayan liseli kızların ve barlarda yaşlı kadınlarla para karşılığı birlikte olan 16-17 yaşlarında erkek arkadaşlarının olduğunu belirten genç kız, 'Bir süre sonra bu arkadaşlarımız psikolojik tedavi görmek için İzmir'e, İstanbul'a, hatta İsviçre'ye ve Almanya'ya gidiyor. Tedavi olamayanlar intihar yolunu seçiyor. Olaylar örtbas ediliyor. Sorun ve suçlu sadece gençlikmiş gibi gösteriliyor. Biz suçlu değiliz, ne görüyorsak onu yapıyoruz.' dedi."

Gazetenin bu haberine yorum gönderen ve Bodrum'da yaşadığını söyleyen bir okurun görüşleri dikkat çekici. Aynı gazetenin internet sayfasında yer alan mektupta, bu durumun yeni olmadığı belirtiliyor. Bu gençleri Avrupa ile Türk kültürü arasında sıkışmış biçareler olarak nitelemesi ise işin değişik bir boyutu.

Ortaokul-lise çağındaki çocuğunuzu her saat takip edemezsiniz. Hangi arkadaşlarıyla neyi konuştuğunu, nereye gittiğini, neyi okuduğunu ve dahası eve ders çalışsın diye aldığınız bilgisayardan hangi uygunsuz sitelere girip gezdiğini, chat yaptığını bilemezsiniz. Gençleri baskı altında da yetiştiremezsiniz. Bir gencin sağlıklı, mutlu ve iyi bir birey olması için bebekliğinden başlayan "iyi bir aile ortamı" içinde olmasını sağlamalısınız. O halde işe kendimizden, yani 'anne-babalar'dan başlamak durumundayız. İyi bir çocuk yetiştirmek istiyorsanız, dönüp kendinize bakın ve şu soruları sorun: "Ben iyi bir insan mıyım, ben doğru bir insan mıyım, ben inandığım dinî değerleri hakkıyla yaşayabiliyor muyum, çocuk eğitimi için yeterince bilgi sahibi miyim?.."

4. yılımıza girdik

Ailem dergisi 14 Aralık 2002 tarihinde ilk sayısını yayınlamıştı. Bugün 4. yılımızdayız. 157 haftadır okurlarıyla buluşan dergimize gönderdiğiniz tebrikleriniz ve içine koyduğunuz sıcak duygulu mesajlarınız için teşekkür ederiz.

Serhat Şeftali | s.seftali@zaman.com.tr

BİR HADİS

إِنَّمَا مَوْضِعُ الصَّلاَةِ
مِنَ الدِّينِ كَمَوْضِعِ
الرَّأسِ مِنَ الْجَسَدِ

İnnemâ mevdıu's-salâti mine'd-dîni kemevdıı'r-re'si mine'l-cesedi

Bedende başın yeri ne ise, dinde namazın yeri de odur. (El-Mu'cemü'l-Evsat, 2/383; Mecmeu'z-Zevaid, /292)

Kur'ân, "okumak" demektir

Kur'ân kelimesi "oku!" mânâsındaki "ikra" emriyle aynı kökten ve "çokça okunan" anlamına gelmektedir. Böylece O'nu her aklımıza getirdiğimizde "okuma" dersi almamızın sağlanması, Rabb'imizin ilme verdiği ehemmiyeti bizlere hissettirmedeki bir başka rahmeti olmaktadır.

Çocuklara şefkat gösterelim

Hz. Aişe (r. anha) anlatıyor:
"Çölde yaşayan bazı bedeviler, Resulullah'ın (sas) huzuruna geldiler ve: 'Siz çocuklarınızı öper misiniz?' diye sordular.

Sahabiler de: 'Evet öperiz.' dediler. Bunun üzerine bedeviler: 'Ama vallahi biz öpmeyiz.' deyince, Allah Resûlü şöyle buyurdular: "Allah sizin kalplerinizden merhamet duygusunu çıkarıp almışsa, ben ne yapabilirim ki!"

Efendimiz, halkın önüne saçını ve elbisesini düzelterek çıkardı

Kılık kıyafeti kirli ve pejmürde olmak Müslümanlığa yakışmaz.

Ashaptan bir cemaat Efendimiz'i (sas) ziyarete gelmişlerdi. Toplu halde mescidin bitişiğindeki hücresinin kapısına gelince, içeri giriş izni istemişlerdi. Allah Resûlü, o sırada içeride istirahat halinde idiler. Ziyaretçilerin geldiği kendisine haber verilince, derhal giyindiler ve misafirlerini karşılamak üzere kapıya doğru yürüdüler. Kapının hemen yanında, içi su dolu bir küp vardı. Resûlüllah Efendimiz, kapıyı açmadan önce küpteki suya doğru eğildiler ve suya akseden kendi görüntüsüyle saçlarını güzelce düzelttiler, başlarındaki sarığa da muntazam bir şekil verdiler.

Resûlullah'ın kendisini ziyarete gelen bir grup Müslüman'ı karşılamak için çıkarken kendisine bu şekilde çekidüzen vermesi, saç ve sakalını taraması, hanımı Âişe vâlidemizin hem dikkatini çekmiş, hem de garibine gitmişti, "Sen de mi süsleniyorsun Yâ Resûlâllah?" diye sormaktan kendini alamamıştı.

Âişe vâlidemizin bu sorusuna, İslâm'ın gerçek mânâsını şahsında yaşayarak bizlere de örnek olan Allah Resûlü bakınız ne cevap veriyor:

"Evet, ya Âişe! Bir Müslüman, kardeşlerinin karşısına çıkarken kendisine çekidüzen verip onlara çirkin bir görüntü ile muhatap olmaktan kaçınmalıdır. Allah güzeldir, içi ve dışı temiz ve güzel olanı sever. Müslüman'ın diğer Müslüman kardeşlerine karşı güzel görünmesini ister."

Hırpanî giyim ve dağınıklık, tevâzu ve fazîlet belirtisi değildir.

Dostlarımız ve din kardeşlerimizle karşılaşıp etrafımızla muhatap olurken, üstümüzü, başımızı, giyim ve kuşamımızı derleyip toparlamak zorundayız. Aksi halde, bizim dağınıklığımız ve pejmürdeliğimiz sadece şahsımıza değil, mensubu olduğumuz dîne de mâl edilir. Muhatabımızda, bu hâl içinde bulunmamızı İslâmiyet emrediyormuş gibi olumsuz bir kanâat meydana gelebilir.

Efendimiz'in sünneti, temiz ve derli toplu giyimle güzel görünmektir.

"Benim kalbim temiz" demek yeterli mi?

Günümüzde, "Benim kalbim temiz, zira ben insanları çok seviyorum, hep onlar için hayra koşuyorum." diyen nice insan vardır. Halbuki temiz kalbin, öncelikle Allah'ı (cc) inkardan, tereddütten, şirkten arınmış olması gereklidir. İçinde küfrün kol gezdiği bir kalb ne kadar insanca davranışlar içinde de bulunsa temiz olamaz.

Aslında insânî değerlere saygılı olmak çok önemlidir. Ancak hem o değerleri gerçek yüzleriyle idrak etme hem de bu idrakin sürekliliği, insanın insanlığının esası olan îmâna bağlıdır. Îmân olmayınca bütün iyilikler, güzellikler, fazîletler ya yalan veya süreksizdir. Dolayısıyla da değersizdir. bu arada imanı amelsiz, ameli de imansız düşünmek istenilen faydayı vermeyecektir.

FOTOĞRAF: LEVENT GÜLER

Kitap nasıl bir yoldaştır?

Kütüphaneleri kiralayarak sabahlara kadar kitap okuyan İslam alimlerinden El-Câhız, bakın kitaplar hakkında ne diyor:

- Yaşı genç, taze, ucuz ve her yerde bulunması mümkün olan; enteresan vak'aları ve emsalsiz bilgileri, sağlam kafaların ve hakîmâne tecrübelerin eserlerini, geçmiş çağların ve uzak memleketlerin haberlerini toplayan kitap gibisini bilmiyorum.

- İstediğinizde ziyaretinizi seyrek yapan, arzu ettiğiniz takdirde gölge gibi hiç peşinizden ayrılmayan ve vücudunuzun bir parçası gibi olan böylesine bir misafire kim sahip olabilir!

- Kitap; susturduğunuz zaman sessiz, konuşturduğunuz zaman konuşkan, meşguliyetiniz varken sohbete başlamayan, çalışma zamanlarınızda sizi yalnız bırakan, kendisi için süslenip giyinme ve utanıp sıkılma külfetine sokmayan bir gece misafiridir.

- Yüzünüze karşı dalkavukluk etmeyen bir arkadaş; azdırıp saptırmayan bir dost; bıktırıp usandırmayan, münâfıklık yapmayan ve size karşı yalan söyleyip dolap çevirmeyen bir yoldaştır.

Senin haccın annene bakmandır

Hz. Peygamber (sas) hacca gitmek isteyen bir sahabiye, "Evde başka kimin var?" diye sorunca sahabi, "İhtiyar annem var sadece." dedi. O Yüce İnsan (sas) ona: "Gitme! Dön de annene bak." buyurdu.

Ölene kadar ilim

Büyük tefsir ve hadis alimi Katade'nin talebesi Matar el-Verrak hocasını anlatırken şöyle der: "Katade, ölene kadar öğrenciliğe, öğrenmeye devam etti."
Evet, "öğrenmenin yaşı yoktur".
Henry Ford'un da şöyle bir tespiti var: "Öğrenmeyi terk eden kimse, ister yirmi yaşında olsun, ister seksen, ihtiyar demektir. Öğrenmeye devam eden, kim olursa olsun, genç kalır. Dünyada en güzel şey, zihninizi genç tutmaktır." sözünü yaşayarak gösterenlerden alacağımız çok dersler var.

Gönlü hile ve hasetten temizlemek gerek

Enes b. Mâlik (ra) anlatıyor: "Bir gün Peygamber'imizin huzurunda oturuyorduk. Bir ara, "Şimdi size cennet halkından biri gelecek." buyurdu. Derken ensârdan bir zât çıkageldi. Sakalından abdest suları damlıyordu. Ayakkabılarını da sol eline almıştı. Ertesi gün Resûlullah aynı sözleri yine söyledi. Baktık aynı adam aynı durumda geldi. Üçüncü gün yine Peygamber'imiz aynı sözleri tekrarladı. Derken o adam aynı durumda çıkageldi. Peygamber (sas) üçüncü gün meclisten kalkıp cemaat dağılınca Abdullah b. Amr b. Âs (ra) adamın peşine takılarak, "Ben babamla kavga ettim, üç gün yanına varmayacağıma ant içtim. Bu süre zarfında beni, evinde barındırman mümkünse bunu yap." diye ondan ricada bulundu. O zât da, "Olur" dedi. Abdullah devamla bize şunları anlattı: "Adamın yanında üç gece kaldım. Bu müddet içerisinde bir defa olsun (gece) namaza kalkmadı. Sabah namazına kadar yatıyordu. Sadece yatağında sağa-sola dönerken Allah'ı anıyor, tekbîr getiriyordu. Bir de kendisinden kötü söz duymadım. Üç gece geçince adama, "Babamla aramızda bir kırgınlık, dargınlık yoktur. Resûlullah (sas) peş peşe üç gün, "Şimdi size cennetliklerden biri gelecek." demişti. Her seferinde de sen çıkagelmiştin. İstedim ki sana misafir olayım da yaptığın amelleri göreyim, ben de onları yapayım. Doğrusu pek büyük bir ibâdet yaptığını görmedim. Allah Resûlü'nün müjdelediği bu mertebeye nasıl ulaştın?" diye sordum. Bunun üzerine adam, 'Gördüklerinden başka bir ibâdetim yoktur.' dedi. Yanından ayrılıp döndüğüm sıra arkamdan çağırdı ve "Doğru söylüyorum, gördüklerinden başka bir ibâdetim yoktur. Şu var ki hiçbir Müslüman'a karşı kalbimde ne hile düşünürüm, ne kin ne de haset beslerim!" dedi. "İşte seni o mertebeye ulaştıran bu tutumundur." dedim. (M. Yusuf Kandehlevî, Hayatu's-Sahabe)

FOTOĞRAF: AP

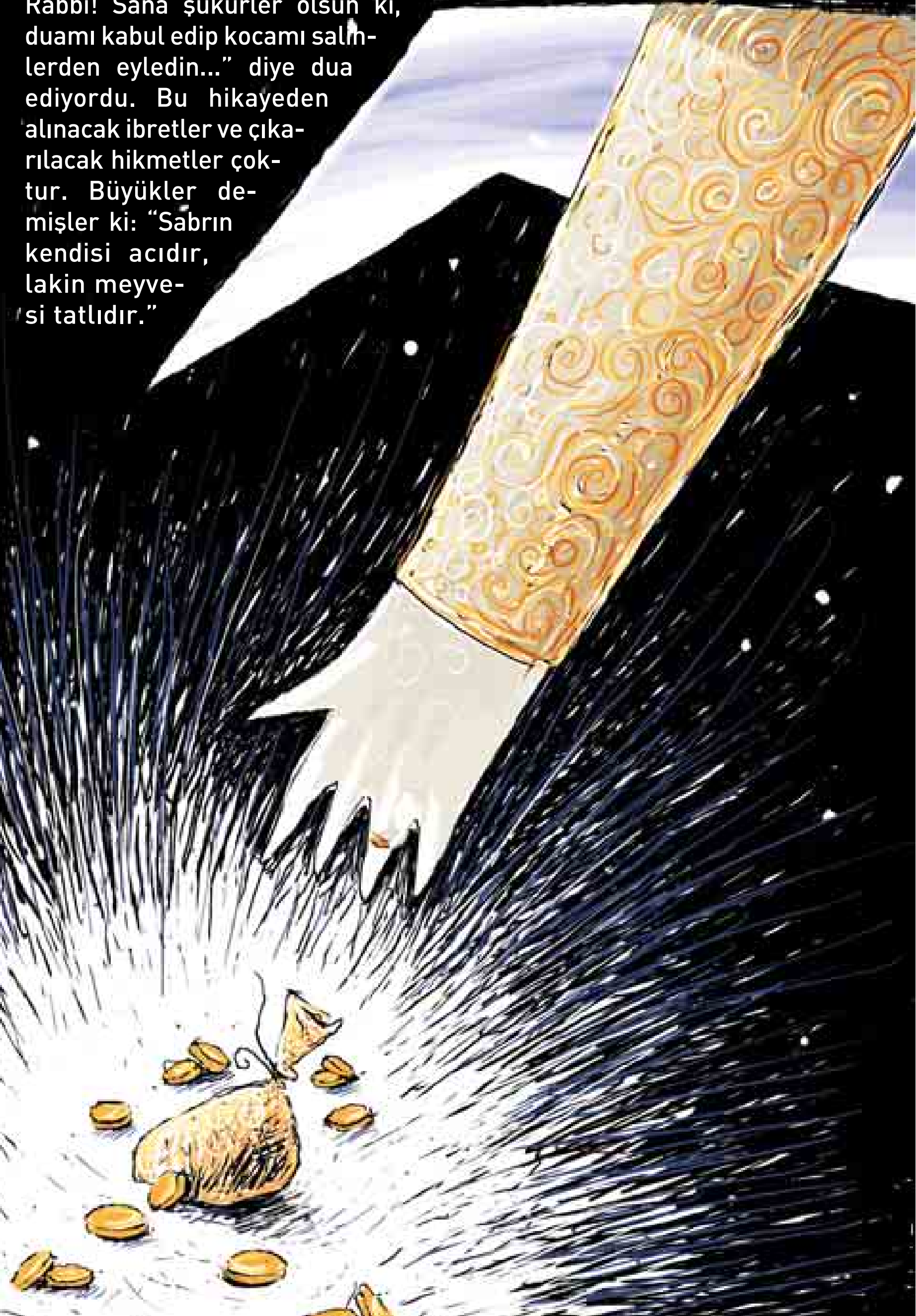
Besmele'nin fazileti

Saliha bir kadının, münafık ve cahil bir kocası vardı. Bu kadın "Bismillahirrahmanirrahim" diye besmele çekmeden, hiçbir işine başlamazdı. Kocası, buna kızar, yapmadığı eziyeti bırakmazdı. O kadın ise, bu duruma sabreder ve eşinin doğru yola gelmesi için Allah'a dua ederdi.

Bir gün, adam iyice öfkelenmişti. Kendi kendine "Şuna bir oyun çevireyim de görsün; bakalım onu rezil olmaktan kim kurtaracak..." diye söylenip duruyordu. Başkalarına açıkça söyleyemediği inkarcılığı, artık bütün çirkinliğiyle, içinde dolup taşmıştı. Hanımını çağırdı, ona bir kese altın vererek: "Bunu iyi sakla!" diye tembih etti. Kadın da besmeleyi çekerek keseyi sakladı. Bu arada kocası da onu gizlice takip ediyordu. Sonra karısının haberi olmadan keseyi, karısının sakladığı yerden aldı. İçindeki altınları boşaltarak keseyi derin bir kuyuya attı.

Aradan çok geçmeden karısını çağırdı ve "Sana verdiğim bir kese altını hemen getir." dedi. Kadın koştu keseyi sakladığı yere, "Bismillahirrahmanirrahim" diyerek elini uzattı. Tam o anda, Allahü Teala'nın emriyle, kese kadının sakladığı yerde içindeki altınlarla beraber aynen duruyordu. Islanan keseden suları damlıyordu. Kadın neden ıslak olduğunu anlayamadı ve keseyi kocasına getirdi. Adam içi altınla dolu keseyi görünce çok şaşırdı ve karısının söylediklerinin ne kadar doğru olduğunu anladı. Sonra karısına; "Sana çok zulmettim, çok canını yaktım, beni affet." diye yalvarmaya başladı. Allah'a tevbe ve istiğfar etti. İbadetlerine bağlı bir insan oldu. O günden sonra dua ve yakarışlarında hep şöyle derdi:

"Ya Rabbi! Bana dünyam ve ahiretim için hayırlı, saliha bir kadını eş olarak verdiğin için, sana hakkıyla şükretmekten acizdim, beni affet Allah'ım..." O saliha kadın ise, "Ya Rabbi! Sana şükürler olsun ki, duamı kabul edip kocamı salihlerden eyledin..." diye dua ediyordu. Bu hikayeden alınacak ibretler ve çıkarılacak hikmetler çoktur. Büyükler demişler ki: "Sabrın kendisi acıdır, lakin meyvesi tatlıdır."

İLLÜSTRASYON: OSMAN TURHAN

Salih Yusufoğlu
s.yusufoglu@zaman.com.tr

Mektup adresi: Ailem Dergisi
(Salih Yusufoğlu) Zaman Gazetesi
34194 Yenibosna/İstanbul

FOTOĞRAF: MUSTAFA KİRAZLI

En son hangi gönlü yaralıyı teselli ettiniz?

Sanki pek çoğumuzun omuzlarında dünyanın yükü varmışçasına dertliyiz, sıkıntılıyız, şikayetçiyiz. Büyüklerimiz, aldıkları her nefesin hesabını nasıl vereceklerini düşünürken, bizler onlarca nimetin içinde utanmadan şikayet ediyoruz halimizden. Hem Müslüman, bırakın şikayet hakkı olmasını, musibete uğrayanların, yarası olanın yanında olmalıdır o. Çünkü 'teslim olan' anlamındaki Müslüman, bu dünyanın geçici olduğunu en iyi bilmesi gereken kişidir.

Yeryüzünde ondan fazla sıkıntı çekene rastlamayan Peygamber Efendimiz (sas), bırakın halinden memnuniyetsizlik göstermeyi, en sıkıntılı zamanlarında bile sıkıntıda olanlara yardım elini uzatıyordu. Sayısızdır, elindeki hurmayı ağzına götürecekken bir başkasına sunduğu, örneği çoktur en dertli anlarında dertlilerin yanında olduğu... Rahmet Peygamberi, bizlere de aynı tavsiyeyi emir buyuruyorlar: "Kim musibete uğramış birini teselli ederse onun o dert sebebiyle kazandığı sevap kadar sevap kazanır." (İbn-i Mace)

Sahi, sıkıntıların peşpeşe geldiği, insanların çeşitli dertlerden dolayı psikolojik problemler yaşadıkları günümüzde kaç insanın derdine derman olmaya adadık kendimizi? Kaç tane dostumuzu, arkadaşımızı sadece teselli edip 'Yanındayım, istediğin zamanda yanında olurum.' mesajını verdik? Bu yaşımıza kadar kaç tane genci uyuşturucunun, fuhuşun çirkin çarklarından çekip çıkardık? Yoksa insanlığın hizmet beklediği bizler, kendi çıkmazlarımız içinde boğulup gidiyor muyuz? Yoksa bizler mi teselli edilmeye muhtaç hale geldik?

Bıkkınlık yok

Ramazan'ın uhreviliğini bir kere daha yaşatalım kalplerimize ve her hafta en az bir kişinin sıkıntılarını paylaşalım. Haydi hemen bakının etrafınıza ve bu hafta kimin derdini bir çay sohbetinde dinleyeceğinize karar verin...

FOTOĞRAF: REUTERS

DERS-2 İdeal ebeveynlikte karı-koca diyaloğunun önemi

Karı-koca diyaloğu ile ebeveynlik arasında ne gibi bir bağ var diye düşünen birçok birey vardır. Hatta kendilerini ebeveynlik rolüne fazlaca adapte eden nice ebeveynler vardır ki; eşleri ile diyaloglarını hep ikinci plana atmışlardır. Oysaki iyi ebeveyn olabilmenin sırrı iyi eş olabilmekten geçer. Annelik veya babalık vasıfları çok güzel olan ve çocuğuna doğru yaklaşım tekniklerini kullanarak yaklaşan fakat eşi ile ciddi sorunlar yaşayan birçok insan vardır. Bu bireylerin çocukları ebeveynleri ile güzel zamanlar geçiriyor olsalar bile anne-babaları arasındaki gergin havadan nasiplerini alırlar.

Neden ideal ebeveynlik için eşler arası diyalog önemlidir?

1 Öncelikle ebeveynlerin kişisel mutlulukları için önemlidir. Kendini mutlu hisseden ve sorunlardan dolayı gergin olmayan bir birey annelik-babalık rolüne de bu duyguyu yansıtır. Bu nedenle bireyin kafasının sorunlarla meşgul olmaması mutluluğuna ve mutluluğu da, pozitif ebeveyn olmasına katkı sağlayacaktır.

2 Çocuğa öğretilmeye çalışılan ne olursa olsun karı-koca işbirliği sağlandıktan sonra verilecek öğreti

çok kısa zaman içinde çocuğa yerleştirilebilirken, tek ebeveynin çabasıyla bu öğretilerin çocuğa yerleştirilmesi uzun zaman alacaktır.

3 Çocuklar hatalı davranışları modeller: Özellikle küçük yaş dönemlerinde çocuklar modelleyerek öğrenirler. Kendisine doğru yaklaşımlarda bulunulsa bile annenin babaya veya babanın anneye hatalı tepkilerle yaklaştığını gören çocuk doğru olmayan davranışları bilinçaltına bu şekilde yerleştirmiş olur. Bir diğer ifade ile kendine tebessüm edilip de annesine bağırıldığını gören çocuk sadece tebessümü değil öfkeyi ve agresyonu da öğrenir.

4 Ev içinde tutarsız davranışlar gören çocuk bir süre sonra ebeveyninin samimiyetine inanmayacaktır. Bu da zamanla aile içinde güvensizliklerin oluşmasına ve çocuğun özgüveninin zedelenmesine neden olur.

5 Eşler arası geçimsizlik nedeniyle oluşan evdeki gergin hava çocuğun psikolojisinin negatif etkilenmesine neden olur.

6 Çocuk zamanla taraf tutmak zorunda kalır. Bu süreçte de çoğu zaman çıkarına uygun tercihler yapar.

7 Ergenlik dönemindeyse çocuk gergin olmayan huzurlu ortam arayışına girer. Bu nedenle evden uzaklaşabilir.

8 Bu tarz negatif bir ortamda büyüyen çocuklar ileride kuracakları ailelerine bu negatif etkileri yansıtır ve problemli bir yuva kurabilirler.

GEÇEN HAFTANIN ÖZETİ

Ebeveynlik eğitimi evlilik öncesine dayanır. Evlilik kararı verecek bireyler, muhataplarını sadece salt bireysel özellikleri ile değil aynı zamanda ileride kurulacak aile sistemi ve doğacak çocukları düşünülerek karar vermelidirler. Hem muhataplarını hem de kendilerini aile sistemi baz alarak değerlendirmelidirler.

Böyle kapsamlı bir değerlendirmenin objektif bir biçimde yapılabilmesi için evlilik öncesinde ebeveynlik eğitiminin başlamasıyla mümkündür. Evlenmeyi düşünen bireyler kuracakları aile ve yetiştirecekleri çocuklar için evlilik öncesi çeşitli eğitimlere katılabilirler.

Ne yapmalıyız?

- Öncelikle eşler bir araya gelmeli ve mevcut sorunlarını irdelemelidir.
- Taraflardan biri sorun olduğunu kabul etmiyor veya çözüme yanaşmıyorsa bile sorunu fark eden taraf sorunları belirlemeli ve çözüm yollarını araştırmalıdır.
- Çözüm yollarına, pozitif yaklaşımlarda bulunarak ve önyargılardan sıyrılarak ulaşılabiliyorsa eşler birtakım fedakârlıklar gösterilmelidirler.
- Kimi zaman sorunların çözümlenmesi uzman desteği gerektirebilir. Bu durumda evlilik uzmanlarına başvurulup psikolojik destek alınması en sağlıklı olandır.
- Sorunlar tespit edilip çözümleninceye kadar ev içinde hassas davranılmalı ve çocuğun bu süreçten etkilenmemesi hedeflenmelidir.
- Taraflar alacakları her kararda çocuklarını da sisteme dâhil edip düşünmeyi ihmal etmemelidir.

FOTOĞRAF: ALİ ÜNAL

DÜNYANIN MEVLÂNÂ'SI

MEVLÂNÂ'YA HERKES SAHİP ÇIKIYOR

Mevlânâ Celaleddin-i Rûmî Hazretleri, şerefli soyu, doğup büyüdüğü topraklar ve eserlerinde kullandığı lisan vesilesiyle Arap, Afgan, İran ve Arap edipleri tarafından paylaşılamamaktır. Halbuki, o bütün insanlığa aittir.

■ NURİ ŞİMŞEKLER*

Tarih 17 Aralık 1273; Mevlânâ Hakk'a yürümüş; yani, can'ı asıl mekâna uçarken, bedeni de aslı olan toprağa geri verilmek üzere götürülüyor. Bu sırada Müslümanlar, Hıristiyanlar ve Museviler arasında bir tartışma başgösteriyor. Müslümanlar, 'O bizim dinimizin imamı, sizi ne ilgilendirir?' demelerine karşı; İsa'yı, Musa'yı Mevlânâ'nın fikirleriyle daha iyi anladıklarını söyleyen gayrimüslimler bütün engellemelere rağmen cenaze törenine katılıyorlar.

Yıl 1952; Mevlânâ'nın doğum yıldönümü nedeniyle UNESCO tarafından Paris'teki Gime Oriental Museum'da bir anma toplantısı düzenleniyor. Törene Türkiye delegeleriyle birlikte Mısır, Afganistan, İran ve Pakistan'dan da üyeler katılmakta. Törenin başlamasından önce verilen resepsiyonda bu delegeler Mevlânâ'nın milliyeti konusunda bir tartışma içerisine giriyor.

Mısırlı delege; Mevlânâ'nın ceddinin Hz. Ebubekir'e dayandığını, bu yüzden de onun Arap olduğunu ileri sürüyor, İranlı delege; 'Mevlânâ İranlıdır, çünkü bütün eserlerini Farsça yazmıştır.' diyor. Afganlı delege ise; 'Mevlânâ Belh'te doğmuştur. Belh de Afgan topraklarındadır. O halde Mevlânâ Afganistanlıdır', tezini savunmaya çalışıyor, Türk delege de Mevlâna'nın "Aslem Türkest, egerçi Hindu gûyem" (Her ne kadar Farsça-Hintçe söylesem de aslım Türk'tür benim) beyitlerini söyleyerek Mevlânâ'nın kendisini Türk ilân ettiğini belirtiyor. Bu tartışmalar üzerine kongrenin havası bir hayli gerginleşiyor. Pakistan delegasyonunda bulunan fıkıh âlimi Prof. Hamidullah Han ise tartışmalara müdahale ederek, "Mevlânâ hiçbir milletin değil bütün insanlığın malıdır." diyerek son noktayı koymak ister. İranlı temsilcinin karşı çıktığı bu görüş, diğer ülke delegasyonu tarafından kabul görür.

İki gün süren ve 5 bin kişilik salonun tıka basa dolduğu törende, Mevlânâ ve Mevleviliğin önemi hakkında yapılan konuşmalar, mûsikî ve semâ gösterileri âdeta insanları büyüler. Tören süresince birçok devlet başkanından ve diğer din temsilcilerinden gelen kutlama telgrafları da salonda büyük bir alkışla karşılanır.

O anma toplantısından bu güne 53 yıl geçti. Bu süre zarfında buna benzer ulusal ve uluslararası platformlarda, bazılarına bizim de şahit olduğumuz birçok tartışmalar yaşandı. Hattâ Mevlânâ'nın mensup olduğu din konusunda bile varsayımlarla görüşler öne sürüldü, makaleler yazıldı. Hâlâ da bu tartışmalar devam edip gitmede. Günümüzde neler yapılıyor... Tespit edebildiğimiz kadarıyla çok sayıda Türkçe ve Farsça, 200'ü aşkın İngilizce, 50'ye yakın Almanca, 20'yi aşkın Fransızca eser başta olmak üzere İspanyolca, İtalyanca, İsveççe, Norveççe, Danca, İskoçça, Çekçe, Boşnakça, Arnavutça, Hintçe, Arapça, Urduca, Sindce, Bengalce, Peştuca, Endonezyaca, Azerice, Tacikçe, Özbekçe, Rusça, Yunanca, İbranice, Çince ve Japonca yazılmış eserlerle Mevlânâ ve Mevlevilik tüm dünya insanlarına tanıtılmakta; ama Mevlânâ'nın Mesnevî'de dediği gibi: "Herkes kendi görüşüne göre onun dostu olup; içindeki gerçek sırları kimse aramamaktadır."

Mevlânâ'yı yeterince tanıtamıyoruz

Yeni nesillerimiz Mevlânâ'dan uzak tutulmaya çalışılmış, hatta bazı insanlar, daha da ileri gidip Mevlânâ'yı İran kültürünün bir temsilcisi gibi göstermeye çalışmaktadır.

Özellikle Amerika'da yayınlanan İngilizce eserlerde ise Mevlânâ'nın İran'ın tanınmış mistik şairi olarak nitelendirilmesi bizi hayli üzmekle birlikte, bizim de eksikliğimizi göstermektedir. Türklerin yoğun olarak yaşadığı Belh'te doğup Selçukluların başkenti Konya'da, Türk-İslâm kültür ve an'anesiyle yetişen Mevlânâ ile ilgili bilimsel çalışmalar en fazla bizde yapılmıştır. Bunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Ama bunların tanıtımını ve uluslararası literatürde kullanılmasını becerememiş; sadece semâ gösterileri ve Şeb-i Arûs kutlamalarını ön plâna çıkarmış; maalesef, bugün dünyanın hemen her tarafında okuyucu bulabilen İngilizce ile kayda değer Mevlânâ'yı, fikirlerini ve Mevleviliği doğru dürüst anlatan eserler yayınlayamamışız. Hâl böyle olunca da özellikle Batılılar yazdıkları eserlerle, Mevlânâ'yı istedikleri gibi anlamış ve anlatmışlardır. Biz ise Mevlânâ'yı doğru olarak anlamak şöyle dursun, eserlerini Farsça yazdığı için, değil modern edebiyatımıza, divan edebiyatımıza bile dahil etmeyerek Mevlânâ'yı sahiplenmek isteyenlerin ekmeğine yağ sürmüşüz ve hâlâ da sürmekteyiz. Bazıları, daha da ileri gidip Mevlânâ'yı İran kültürünün bir temsilcisi sayma gibi bir cehaletin içine düşmüştür. Artık Konya olarak, Selçuk Üniversitesi bünyesinde 50 yıllık bir arzunun semeresi olan Mevlânâ Araştırma ve Uygulama Merkezi'ni (SÜMAM) kurmuş, Mevlânâ Kültür Merkezi'ni tamamlamış ve Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün de daha tecrübe kazanmış haliyle, Mevlânâ'nın da dediği gibi "birlik olup" üzerimize düşen bu tarihî görevi yerine getirmeliyiz.

Aslında Mevlânâ'nın bizim sahiplenmemize de ihtiyacı yoktur. O, zaten modern fikirleriyle her dönemde, her milletten insana hitap edebilmiş, muhatap bulabilmiştir. Ama; ülke olarak, ülkemizin tanıtımına katkı olarak; ve hattâ kısırdöngülü iç çekişmelerimize cevap bulabilmek için onun fikirlerine ve yardımına hayli ihtiyacımız var. Eğer bu değerimizin farkında olamazsak, farkında olanlardan da şikâyetçi olmaya hakkımız yoktur. Yine; Fransız bilgin Pasteur'un "İlmin vatanı yoktur, fakat âlimin bir vatanı olmalıdır." sözü ne kadar doğru ise; Mevlânâ'nın "Ey güneş! Başka bir âlemi aydınlatmak için bu gül bahçesini terk edip gidiyorum." beyti de o kadar manidârdır. Sözün özü; 1952 yılında yapılan yukarıdaki anma töreninin benzeri şimdi yapılsa şüphesiz bütün dünya devletleri -özellikle Amerikalılar- bir yolunu bularak Mevlânâ'yı sahiplenirse hiç şaşmamak gerekir...

"Yetmiş iki millet sırrını bizden dinler. Biz, bir perde ile yüzlerce ses çıkaran bir Nây'ız" (Mevlânâ)

* Yard. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Mevlânâ Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü.

FOTOĞRAF: İBRAHİM USTA

Mevlevî mûsikîsi ve semâ'daki semboller

Benliğinden ölü olan Mevlevî dervişinin, başındaki sikkesi mezar taşı, giydiği tennuresi kefeni, sırtındaki hırkası kabridir. Semahane kâinattır; sağ tarafı görünen ve bilinen madde âlemi, sol taraf mânâ âlemidir.

Mevlevî semâ ayini, mûsikîsinden kıyafetine kadar her alanda, pek çok sembolleri taşır. Benliğinden ölü olan Mevlevî dervişinin, başındaki sikkesi mezar taşı, giydiği tennuresi kefeni, sırtındaki hırkası kabridir. Semahane kâinattır; sağ tarafı görünen ve bilinen madde âlemi, sol taraf mânâ âlemidir. Posttan sağa doğru hareket, yücelikten düşüklüğe gidiş (ulvîden süflîye) hatt-ı istivanın sonundan posta doğru hareket düşüklükten yüceliğe varıştır ki, "seyr-i sülük" denen manevî olgunluğa erişme yolculuğunu anlatır. Kudümün ilk vuruşu "Ol" emrinin, anlatımıdır. Ney, "İnsân-ı kâmil"dir. Neyin üflenmesi, İsrafil'in "sûr"u üflemesidir. Kalkarken yere el vurmak hem "Ol"manın, hem Sûr'u işitince kabirden kalkmanın sembolüdür. Sultan Veled devrindeki üç tur, "İlm-el yakîn, ayne'l yakîn, hakke'l yakîn" denen bilme, görme ve olma mertebelerine işarettir.

Tecelli rengi olan kırmızı renkli post, üstündeki Şeyh Hz. Mevlânâ'yı temsil eder. Hakikate varan yolu o bilir; ve bunun için hakikate varan en kısa yolu temsil eden hatt-ı istivâ'ya yalnızca o basabilir. 'Sûr'un üflenmesiyle kabirlerinden canlanarak kalkanların şaşkın şaşkın nereye gideceklerini aramak yerine, insân-ı kâmilin peşine takılıp, onun gittiği yoldan, adımlarını onun gibi atarak kurtuluşa eren yolu bulmayı, Sultan Veled devrindeki yürüyüş temsil eder. Semâdaki selâmlar zât, sıfat, fiil, vahdet gibi tasavvuf anlamlarını taşırlar. Dört selâm, şeriat, tarikat, hakikat ve marifet kademelerini anlatmaktadır. Dördüncü selâmda; Allah'ın tek ve gerçek varlığı ile varoluş olan, vahdet durağından kıpırdamadan, ayak direyerek duruş, anlatılmaktadır. Ve sonunda, "Bütün mânâ mertebelerini bilsen de, ulaşsan da, asla kulluktan vazgeçme, en yüce makam ve mertebe kulluktur, fakat, bilenle bilmeyen bir değildir." denilir. (Kaynak: www.semazen.net)

FOTOĞRAF:İSA ŞİMŞEK

Tam bir Peygamber varisi idi

■ **M. FETHULLAH GÜLEN**

Sesi-soluğu, vâridâtı, aşk u heyecanı ve insanlığa vaat ettikleriyle çağları aşan öyle yüce kametler vardır ki, üzerlerinden asırlar ve asırlar geçse de onlar hep taze ve canlıdırlar. Zaman onları eskitemez, hâdiseler onlara renk attıramaz ve muhalif rüzgârlar onları asla solduramaz. Onlar, yüzlerce-binlerce yıl önce yaşamış olsalar da her zaman ter ü taze ve yepyenidirler; yepyenidirler düşünceleri, tespitleri, beyanları, ruhlara sundukları mesajları ve değişik içtimaî problemler karşısında ortaya koydukları alternatif çözüm ve reçeteleriyle…

Mevlânâ Celâleddin er-Rûmî Hazretleri de işte bu aşkınlardan biri. Üzerinden asırlar geçmiş olmasına rağmen o, bugün bile bizi duyuyor, dinliyor, hislerimizi paylaşıyor ve problemlerimize çareler sunuyor gibi bir aşkınlığın sesi-soluğu durumunda. O, geçmişte yaşamış biri; ama yedi asır sonra dahi hâlâ içimizde dipdiri.. ziyasını Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm (aleyhi ekmelü't-tehâyâ)'dan alan ve günümüze kadar değişik dalga boyundaki tayflar hâlinde her yana yayan bir nur adam.. evliyâ, asfiyâ çerçevesinde seçilmişlerden bir seçilmiş ve aşk u muhabbet kahramanları arasında sözleri mîr-i livâ bir kutlu.. ölü ruhlara hayat üfleyen bir İsrafil sûru.. nefesi, çoraklaşmış gönüllerin âb-ı hayatı, yoldakilerin nuru ve tam bir Peygamber vârisi.

Hazreti Mevlânâ, hep Allah'a koşmuş ve başkalarını da koşturmuş bir hak eri.. her zaman aşk u şevk ile coşmuş ve çevresine sevgi meşk ederek onları da coşturmuş dengeli bir cezbe insanı. Mârifeti, muhabbeti ve aşk u şevki yanında aynı zamanda tam bir mehâfet ve mehâbet kahramanı. Herkesi Hakk'a ve o kutlu sona çağıran bülend-âvâz bir münâdi. Rızası, Hak rızasının eseri ve aşk u iştiyakı da Hak teveccühünün tezahürü bir üstad-ı câmi idi. Çağına seslendiği aynı anda o Muhammedî ses ve nefesini asırlar ötesine de duyurabilmiş; kendi çağının talihlilerini tenbih etmenin yanında günümüzün insanlarını da uyarmasını bilmiş büyülü bir nefestir. Allah onu önemli bir hizmette istihdam ediyordu ve bu önemli misyonuna göre de içi ve dışı itibarıyla fevkalâde bir donanımla şereflendirmişti: Kalbi envâr-ı İlâhiye ile pürnur, özü hikmet cevherleriyle ışıktan bir fağfur, sırrı esrâr-ı lâhutla mâmur, basireti de ziya-yı hâssla münevver idi.

Bu ufkuyla Hazreti Rûmî, kendi çağında irşad dairesinin merkez noktasında âdeta bir Kutup Yıldızı, feyiz kaynağı olan Hakikat-i Ahmediye'nin ziyası sayesinde binlercenin-yüz binlercenin şem'ine pervane oldukları bir vilâyet çerağı, insanî kemalâta yürüyenlerin yanıltmaz pişdârı, Kur'an hakikatlerinin müdakkik bir müfessiri, Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'in aşk u şevkinin coşkun bir tercümanı ve herkese Allah'ı sevdirmenin de büyülü bir lisanıydı. Onun atmosferine girenler sonsuz huzura erer, onun ufkundan Kur'an'a bakanlar Asr-ı Saadet'i görmüş gibi birdenbire başkalaşır, etrafındaki gürûh-u encüme Hak âyâtını tefsir ederken bütün sineler aydınlanır, o "Allah" derken âdeta gökler deliniverir de semanın esrarı arza boşalıyor gibi olurdu.

Seviyorum diyenler aşktan yanmalı

O, geçmişte yaşamış biri; ama yedi asır sonra dahi hâlâ içimizde dipdiri.. Ziyasını Efendi'sinden alan bir nur adam..

O, Cenâb-ı Hakk'ı delice seviyordu ve ufkunda hiç dinmeyen bir inilti vardı gece-gündüz. Halvette-celvette, her zaman ayrı ayrı muhabbet ve aşk u iştiyak fasılları yaşıyordu. Bütün bütün mâsivâdan tecerrüt edip kendini gönlündeki aşk u vuslatın gel-gitlerine salınca tamamen bir ateş topuna dönüyordu. içten içe ocaklar gibi yanıyor, ama asla gam izhar etmiyordu. Yanmayı aşkın gereği görüyor, âh u vah etmemeyi de vefa töresi sayıyordu. Ona göre, "seviyorum" diyenler cayır cayır yanmalı ve bunu da maiyyet ve kurbetin bedeli saymalıydılar. Az yemeli, az içmeli, az uyumalı, konuşacakları zaman da sadece O'ndan söz açmalı ve hep "hayret" yaşamalıydılar. O, "Sevenin nasıl uyuduğuna şaşılır; evet, sevene uyumak haramdır." derdi. Bir keresinde, (Cenab-ı Hakk'ın, Hazreti Davud'a hitaben:) "Ey Davud! Kendini uykuya salıp beni düşünmeyen, sonra da aşk iddiasında bulunan yalan söylemiş olur." sözünü naklettikten sonra "Karanlık basınca âşıklar delirir-delirmeli." demiş ve hep dediği gibi davranmıştı.

İşte Divan-ı Kebîr'de onun mağmalar gibi köpürüp duran his ve heyecan ummanından sadece birkaç damla:

“Elsiz-ayaksız kalmış zavallı gönlümde O’nun aşkına direnecek güç kalmadığı için mecnun gibiyim. Her gün, her gece beni bağlayan aşk zincirinin ucunu geveleyip duruyorum.

Sevgilinin hayâli gelip belirince kanlar içinde kalıyorum. Ben kendimde olmadığım için O’nu gönül kanıyla boyarım diye korkuyorum. Aslında Sen, her zaman aşk ateşiyle yanıp yakılan bu âşığın gecelerini perilerden sormalısın.. Herkes gidip uyudu; gönlünü O’na kaptırmış olan ben ise uyku nedir bilmiyorum. Bütün gece gözlerim göklerde yıldız saymakta; O’nun aşkı uykumu öyle bir alıp götürdü ki, bir daha geri geleceğini sanmıyorum...”
Eğer O’nun aşk u heyecanı ve vecd ü hafakanlarının özü sayılan şiir divanlarının ruhu sıkılacak olsa, ondan hep böyle aşk u iştiyak ağlamaları, vuslat ve ümit nağmeleri dökülecektir.

Görüp duydukları, bakıp temâşâ ettikleri gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, akl u fikrin kavrayamadığı özel iltifat tecellileriydi

Mevlânâ bir ömür boyu sevmiş, sevildiği inancıyla oturup kalkmış, hep O’na karşı olan aşk u alâkasını dillendirmiştir. O, bu engin aşk u alâkasını her seslendirişinde de O’na yalnız yürümemiştir; kendini dinleme bahtiyarlığına ermiş-çevresini de alıp beraber götürmüştür. Evet o, kendisine sunulan semavî ziyafet sofralarından, o ışık hâlesi içinde bulunanlara da kâse kâse sunmayı âdeta bir vefa borcu bilmiştir.

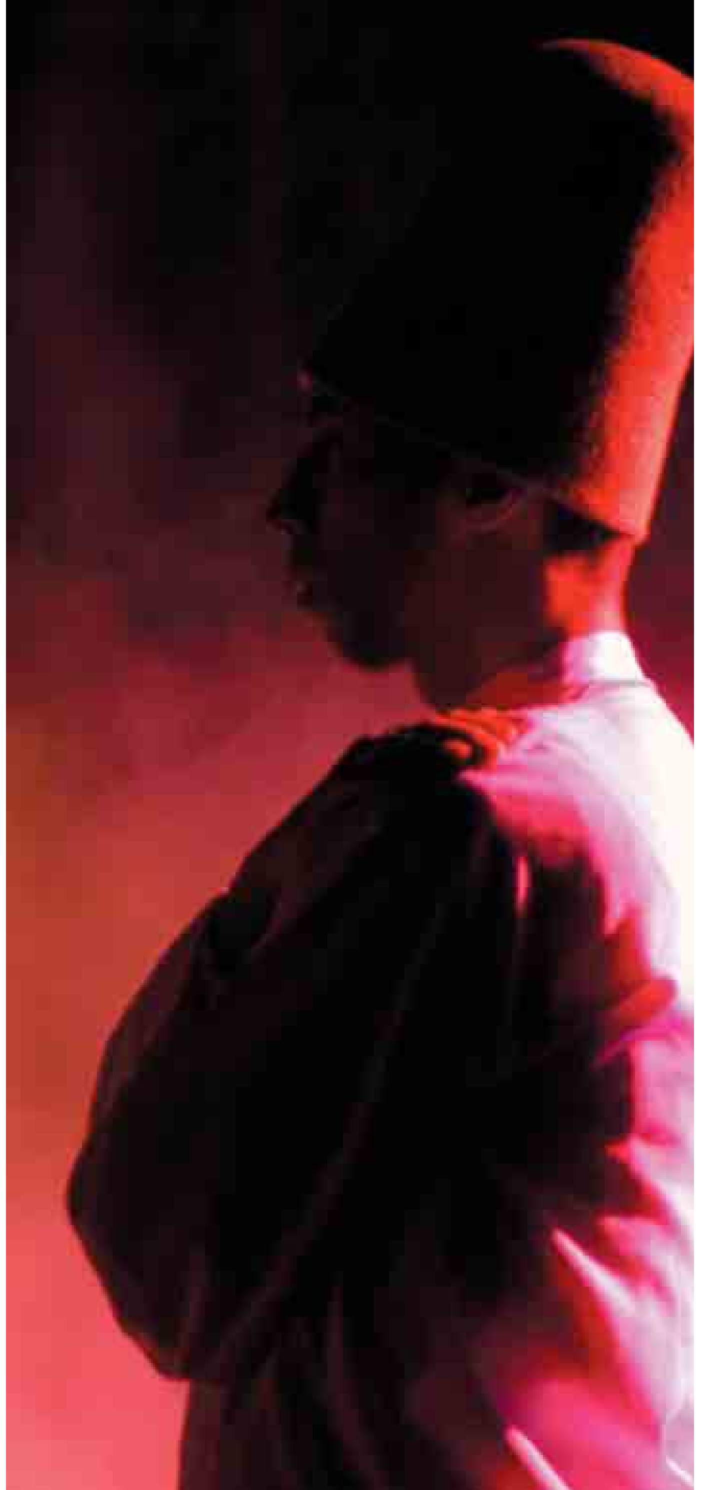
İşte ona ait bir semavî yolculuk sergüzeştinden etrafa akseden bir kaç müteşâbih nağme:

“Aşk burakı aklımı da gönlümü de aldı götürdü. Nereye götürdüğünü bana sorma. Aklımı da gönlümü de alıp ötelere götürdü. Yürüyüp öyle bir revaka ulaştım ki, orada ne ay var ne de gün; öyle bir dünyaya eriştim ki, orada dünya da dünya olmaktan çıkmış...” Bu seyahat, Mirac-ı Ahmediye’nin gölgesinde öyle bir uruc ve bir semavî yolculuk ki, Süleyman Çelebi ifadesiyle, “Ne mekân var ânda ne arz u semâ.” Görüp duydukları, bakıp temâşâ ettikleri gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, akl u fikrin kavrayamadığı özel iltifat tecellileriydi ve bunlar herkese de müyesser değildi. O, gitti, gördü, tattı ve bir fâninin bilebileceği çerçevede bilinebilecek her şeyi bildi. Görmeyenler bilemez, tatmayanlar duyamaz; duyanlar da çok kez sır vermez, sır verseler de onu herkes ihâta edemez. Gâlib’in ifadesiyle: “Bir şu’lesi var ki şem’-i Canan’ın/Fânûsuna sığmaz âsumanın”
Mevlânâ’nın bütün bir varlığa karşı duyduğu muhabbet, alâka ve insanlarla münasebetlerindeki sıcaklık, ondaki o derinlerden derin ilâhî aşkın bir izdüşümüydü.

Şems'le buluşma

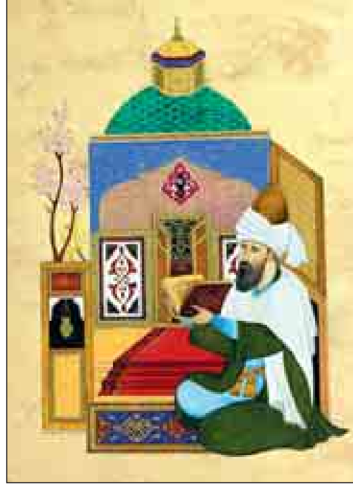
Mevlânâ mı Şems'in ufkunu açtı, Şems mi Mevlânâ'yı alıp ötelere götürdü ve kim kimi hakikatü'l-hakayık'a, aşk u şevk zirvesine, Hazreti Matlub u Mahbub'a yönlendirdi?.. gibi soru ve münakaşalarla o pak ve müstesna insanların sergüzeşt-i hayatlarıyla alâkalı mülâhazaları bulandırmak istemem vesselâm.. ve zaten bu tür konular bizim gibi düz insanları da aşar; ama kim bilir, belki de şöyle demek daha uygun olur: Bir dönemde iki müstait ve donanımlı ruh bir araya gelmiş, iki derya gibi birbirine boşalmış; ferden ferdâ zor ulaşılabilecek zirvelere, iştirak-ı mevâhib ve vâridatla birdenbire ulaşıvermiş; mârifet, muhabbet ve aşk u şevk şâhikalarına otağlarını kurmuş, kendi çağlarını aydınlattıkları gibi günümüze kadar da bütün asırlara o "menhelü'l-azbi'l-mevrûd"dan aldıkları feyizleri ifâza ederek birer "yâd-ı cemil" olarak zikredilegelmişlerdir.

Hazreti Pir'in, sofiler arasında bilinen şekliyle müridliği, dervişliği, postnişinliği ve şeyhliği söz konusu değildir. O, temel unsurları Kitap, sünnet ve selef-i salihin olan irşadla alâkalı şahsî içtihatlarıyla, tecdid televvünlü yeni bir yöntem geliştirmiş; farklı bir ses ve solukla hem çağının insanlarını hem de daha sonrakileri yepyeni bir semavi sofrada buluşturmuştur. O, Allah'la münasebetlerinde bir aşk u iştiyak insanıdır; Allah'tan ötürü kendisine teveccüh edenler karşısında da bir muhabbetullah sâkisidir; evet eğer onun, Divan-ı Eş'âr'ının ruhu sıkılıp sağılacak olsa gökteki sıkışmış bulutlardan rahmet boşaldığı gibi ondan da muhabbetullah ve muhabbet-i Resûlullah sağanakları boşalacaktır. Onun ruhundan fışkıran ve Hüsamettin Çelebi vasıtasıyla kitaplaştırılan en câmi ve büyük ölçüde de didaktik eseri "Mesnevî", bu yüksek aşk u muhabbet tufanının tenezzül dalga boyunda ve bizim de özünü duyabileceğimiz bir şaheser; "Divan-ı Kebîr" ise, Hazret'in kametine göre bir aşk u iştiyak tufanı mesabesindedir.

FOTOĞRAF: AA

Hakk'a ait mevhibeleri haykırırken her zaman gürül gürül ve fütursuzdu; ancak, sair halinde hep mütevazı, yüzü yerde ve herkesi şefkatle kucaklardı.

Mesnevî ve Divan-ı Kebir

Mesnevî'de duygular, düşünceler muhakemelerimizi ezip geçmeyecek şekilde, idraklerimizi aşmayan âli bir üslûpla işlenmiştir. Divan-ı Kebîr'e gelince, onda her şey mağmaların feveranı mahiyetindedir ve herkesin yudumlayacağı türden de değildir. Dikkatle bakıldığında, bu kitab-ı celîlü'l-kadr'de fevkalâde bir derinlikle "fenafillâh-bekabillâh-maallah" mülâhazalarına bağlı dışa vuran olabildiğine engin maverâî bir heyecan feveranı müşahede edilmektedir. Onun Divan'ındaki bu feveranı görebilenler kendilerini yanardağları hatırlatan bir aşk u vecd tufanı içinde bulurlar ve dehşetle ürperirler. Hazret'in herkese açık olmayan bu tür şiirlerinde aklın hudutlarının aşıldığı, insanî normların üstüne çıkıldığı, melekûtî keyfiyâtın mülkî elvân ve eşkâli gölgelediği görülür.

Hazreti Mevlânâ, medreseden tekyeye, çilehanelere kadar bütün feyiz kaynaklarından beslenerek olgunlaşmış.. Hakk'a vasıl olmuş.. kendi sistemi içinde semâvîleşmiş ve vilâyet semâsında bir kutup yıldızı gibi âdeta kendi etrafında dönen bir mâh-ı mücellâdır. Evet o, bulunması gerekli olan yere ulaşmış ve durması icap eden yerde de durmayı başarmış bir babayiğittir. Gördüklerini iyi okumuş, duyduklarını yerinde değerlendirmiş; Hakk'a teveccühünde asla kusur etmemiş ve ötelerden esip gelen vâridlerin, mevhibelerin bir zerresini dahi zayi etmemiştir. Ve pek çok selefi gibi bu ilâhî atiyyeleri şiir diliyle seslendirmiş, baş döndüren söz hevenkleriyle ortaya koymuştur. O, bu zebercedden büyülü kelimelerle hem kendi aşk u heyecan humması dillendirmiş hem de şiirin köşe-bucak müphemleri içinde, yârâna açık, ağyâra kapalı müteşâbihâtını ifade etme üstadlığını ortaya koymuştur.

Mevlânâ kimdi?

Hazreti Mevlânâ, tabiatı itibarıyla olabildiğine ince, fevkalâde narin, bir anneden daha şefkatli; sözün özü kendi asrında Muhammedî Ruh'un (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) izdüşümü bir müstesna varlıktı. Onun bu hususiyetlerini Mesnevî'sinde, Divan-ı Kebîr'inde, başkalarına yazdıkları mektuplarında, ailevî münasebetlerinde, dostlarına karşı özel davranışlarında görüp şahit olanlar, tam bir Peygamber vârisiyle karşılaşmanın heyecanıyla ürperir, kendi kendilerine "Zâlike fazlu'llahi yü'tîhi men yeşâ'" diye mırıldanır ve hayranlıkla iki büklüm olurlar.

Çok çile çekti

O, hayatında çok hoyrat muamelelere maruz kalmış, çok incitilmiş; ama hiçbir zaman kaba davranmamış ve kimseyi rencide etmemişti. Hakk'a ait mevhibeleri haykırırken her zaman gürül gürül ve fütursuzdu; ancak, sair ahvâli itibarıyla hep mütevazı, mahviyet içinde, yüzü yerde ve herkesi şefkatle kucaklamaya hazır bulunurdu. Bencillik, iddia, çalım ve huşunet... gibi mesâvi-i ahlâktan sayılan kötü huylar hiçbir zaman onun atmosferinde ikamete fırsat bulamamışlardı.

Meclisi, Peygamber meclisi gibi herkese açıktı ve en uzaktakilere bile öyle yakın dururdu ki, can alıcı hasım ruhlar dahi ellerinde olmayarak kendilerini birden onun şefkatli kucağına salıverirlerdi.

Evi Peygamber evi gibi idi

Dünyada, dünya malında asla gözü yoktu; hiç olmamıştı da. Bulduğunda, kifâf-ı nefs edeceği miktarın dışındakini yedirir-içirir, başkalarına infak eder; bulamadığında da, "Çok şükür, bugün evimiz Peygamber evine dönmüş." der, yerinde sabır pistiyle göklere açılır, yerinde de şükürle mâverâîliklerde pervaz ederdi. Sadaka, zekat kabul etmez; insanlara verecekli olma durumuna düşmemek için müzâyakaya maruz kalır, aç durur, fakirane yaşar; ama, sızlanıp ağyârı âhından agâh etmez ve irşad hizmetini de hediye ve behiyyelerle kirletmezdi.

Mevlânâ Celâleddin er-Rûmi Hazretleri, zühdü, takvası, iffeti, ismeti, halktan istiğnası ve bütün bütün ötelere müteveccih yaşamasının yanında marifeti, muhabbeti, aşk u iştiyakıyla da ömür boyu irtifa kaybetmeden yaşayan vilâyet semâsının şahikalarından biriydi. O, Allah'ı aşk üstü bir aşkla sevdiği gibi, O'nun tarafından sevildiğine de inancı tamdı. Bu, ne kaybettiren bir emniyet hissi ne de mehâfet ve mehâbetten mahrumiyetti; bu, bir iman ve ihtisab ufkuydu; Hazret de işte bunu tahdis-i nimet sadedinde ihsas ediyordu. Buna, sultanın mevhibelerine dellâllık etme de diyebiliriz.

Not: Bu yazı, merhum Şefik Can Bey'in "Mevlânâ, Hayatı, Şahsiyeti ve Fikirleri" adlı eserinin İngilizce baskısı için "takdim" olarak yazılmıştır. Dergi hacmi nedeniyle ancak bir bölümünü yayınlayabildiğimiz yazının tamamını "http://ailem.zaman.com.tr" adresinden okuyabilirsiniz.

FOTOĞRAF: AA

Bu öyle bir hikaye ki, ışığı doğudan batıya bütün dünyayı aydınlatan Hak ve Resulullah aşığı bir insan-ı kamili anlatıyor.

Mevlânâ 30 Eylül 1207 tarihinde bugün Afganistan sınırları içerisinde yer alan Horasan'ın Belh şehrinde doğdu. Mevlânâ'nın babası dönemin ileri gelen alimlerinden olup, sağlığında "Sultân-ül-Ulemâ/Bilginlerin Sultânı" unvanını almış olan Hüseyin Hatibî oğlu Bahâeddin Veled'dir. Annesi ise Belh Emiri Rükneddin'in kızı Mümine Hatun'dur. Bahâeddin Veled, bazı siyasî olaylar ve yaklaşmakta olan Moğol istilası sebebiyle Belh'ten ayrılmak zorunda kalmıştır. Aile, sırayla Nişabur, Bağdat, Kûfe, Hicaz, Şam, Malatya, Erzincan, Sivas, Kayseri, Niğde yolu ile Karaman'a (o günkü adı Lârende) geldi. 1222 tarihinde Karaman'a gelen aile burada 7 yıl kaldı. Mevlânâ 1225 yılında Şerefeddin Lala'nın kızı Gevher Hatun ile Karaman'da evlendi. Bu evlilikten Sultan Veled ve Alâeddin Çelebi adlı iki oğlu oldu. Yıllar sonra Gevher Hatun'u kaybeden Mevlânâ bir çocuklu dul olan Kerrâ Hatun ile ikinci evliliğini yaptı. Bu evlilikten de Muzafferüddin ve Emir Âlim Çelebi adlı iki oğlu ile Melike Hatun adlı bir kızı dünyaya geldi. Bu yıllarda Anadolu'nun büyük bir kısmı Selçuklu egemenliği altındaydı. Konya da bu devletin baş şehri idi. Sanat eserleri ile donatılmış, ilim adamları ve sanatkârlarla dolup taşmıştı. Devletin hükümdarı Alâeddin Keykubâd'dı. Keykubâd, Sultânü'l-Ulemâ Bahâeddin Veled'i Karaman'dan Konya'ya davet etti ve yerleşmesini istedi. Bahâeddin Veled, Konya'ya 3 Mayıs 1228 yılında ailesi ve dostları ile geldi. Sultan Alâeddin kendilerini muhteşem bir törenle karşıladı ve Altunapa (İplikçi) Medresesi'ni ikametlerine tahsis ettiler. Sultânü'l-Ulemâ 12 Ocak 1231 tarihinde Konya'da vefat etti. Mezar yeri olarak, Selçuklu Sarayı'nın Gül Bahçesi seçildi.

Mevlânâ Celâleddin Rûmî

(30 Eylül 1207-17 Aralık 1273)

FOTOĞRAF: CİHAN

Şems-i Tebrizî ile buluşması

Vaazları kendisini dinlemeye gelenlerle dolup taşıyordu. Mevlânâ, babasının vefatının ardından Seyyid Burhaneddin Tirmizî'nin nezaretinde uzun bir manevî terbiyeden geçti. Rüknüddin Zerkûbî'nin işaretiyle Konya'ya gelen Şems-i Tebrizî ile buluşması (15 Kasım 1244) ise onda yeni bir ufuk açtı. Birbirlerinin ufkunu İlahî enginlere açan iki büyük okyanus, kendi çağlarını aydınlattıkları gibi günümüze kadar da bu nûraniyet devam etmektedir. Mevlânâ, Şems'te "mutlak kemâlin varlığını", cemalinde de "İlahî envarı" görmüştü. Ancak beraberlikleri uzun sürmedi. Şems-i Tebrizî ile sohbetleri, etraftakilerin bunu kıskanması, Şems-i Tebrizî'nin Şam'a gitmesi, Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled'i gönderip, müridlerle onu tekrar Konya'ya çağırması, Şems-i Tebrizî'nin ondan sonra tekrar kaybolması... Sonra da ikinci kayboluşunun ardından Şam'da-Suriye'de "Acaba bulabilir miyim?" diye tekrar tekrar onu araması Mevlânâ'nın hayatında iz bırakmış sahnelerdendir. Mevlânâ, Şems'in kayboluşundan sonra uzun yıllar inzivaya çekildi. Daha sonraki yıllarda Selâhaddin Zerkûbî ve Hüsameddin Çelebi, Şems-i Tebrizî'nin yerini doldurmaya çalıştılar. Mevlânâ, 5 Cemaziye'l-ahir, 672 (17 Aralık 1273) Pazar günü Hakk'ın rahmetine kavuştu. Cenaze namazını vasiyeti üzerine Sadreddin Konevî kıldıracaktı. Ancak Sadreddin Konevî çok sevdiği Mevlânâ'yı kaybetmeye dayanamayıp cenazede bayıldı. Bunun üzerine namazı Kadı Siraceddin kıldırdı.

FOTOĞRAF: İBRAHİM DOĞAN

Mevlânâ ölüm gününe düğün günü manasına gelen "Şeb-i Arûs" diyordu.

Şeb-i Arûs

Mevlânâ Hazretleri, ölüm gününü yeniden doğuş günü olarak kabul ediyordu. O öldüğü zaman sevdiğine yani Allah'ına kavuşacaktı. Onun için Mevlânâ ölüm gününe düğün günü manasına gelen "Şeb-i Arûs" diyordu ve dostlarına ölümünün ardından 'ah-ah, vah-vah edip ağlamayın' diyerek vasiyet ediyordu. O, "Ölümümüzden sonra mezarımızı yerde aramayınız! Bizim mezarımız âriflerin gönüllerindedir." der.

Ney ne anlatır?

Ney âlemi kuşatan "büyük sır"ın sesidir. Yanıktır. Yakar. Her nerede üflenirse üflensin bulunulan ortamın nahoşluğuna inat kendi aşkını ve derdini öne alan, baskın çıkan, "alet edilemez" bir inleme gibidir. Diğer tüm sazları gayri meşru şarkılarda kullanmak mümkündür, ancak nây-ı şerif öyle değildir. O alet olmaz. Nerede olursa olsun kendi gündemini, İlahî aşk ateşini bir anda en ön sıraya oturtuverir. Kamış veya kargı anlamına da gelen neyin en eski adı Sümerceden Farsçaya geçen nâ veya nay sözcüklerinden geliyor.

Mesnevî nedir?

Mesnevî, klâsik Doğu edebiyatında, bir şiir tarzının adıdır. Sözlük anlamıyla "ikişer, ikişerlik" demektir. Edebiyatta aynı vezinde ve her beyti kendi arasında ayrı ayrı kafiyeli nazım şekillerine Mesnevî adı verilmiştir. Kâtibi Hüsameddin Çelebi'nin söylediğine göre Mevlânâ, Mesnevî beyitlerini Konya/Meram'da gezerken, otururken, yürürken hatta semâ ederken söylermiş, Çelebi Hüsameddin de yazarmış. Mesnevî'nin dili Farsçadır. Halen Mevlânâ Müzesi'nde teşhirde bulunan 1278 tarihli, elde bulunan en eski Mesnevî nüshasına göre, beyit sayısı 25.618'dir. Mesnevî'nin vezni: Fâilâtün-Fâilâtün-Fâilün'dür. Mevlânâ 6 büyük cilt olan Mesnevî'sinde, tasavvufî fikir ve düşüncelerini, birbirine ulanmış hikâyeler halinde anlatmaktadır.

FOTOĞRAF: AA

Diğer tüm sazları nefsani şarkılarda kullanmak mümkündür, ancak nây-ı şerif öyle değildir. O alet olmaz. Nerede olursa olsun İlahî aşk ateşi duyulur ondan.

Tahir Akyürek (Konya Büyükşehir Belediye Başkanı):

10-17 Aralık tarihlerini Dünya Barış Kongresi haline dönüştürmeyi düşünüyoruz

Bir kültür ve tarih başkenti olan Konya, bu kimliğiyle yüzyıllardır insanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve ziyaret etmek amacıyla geldikleri en fazla tercih edilen yerlerden birisi olmuştur. Şehrimizin millî, manevî, tarihî ve kültürel değerlerini araştırmak, yaşatmak, tanıtmak, benimsetmek ve bu suretle millî bütünlüğün güçlenmesine katkıda bulunmak amacıyla Konya Büyükşehir Belediyesi olarak çalışmalarımızı bu bilinçle zenginleştirip, göreve başladığımız andan itibaren özellikle kültürel belediyecilik alanında yararlı olacağına inandığımız çalışmalarla, bu zengin mirası tüm dünyaya ulaştırmayı hedeflemekteyiz. Şehrin geleceği için sadece fizikî yatırımlar değil aynı zamanda sosyal ve kültürel yatırımlar da önemlidir.

Konya'mızın diğer şehirlerimizden farklı bir ayrıcalığı vardır. Konya'da farklılıkları koruyarak bir arada yaşamak, yüzyıllardır bir gelenek haline gelmiştir. 750 yıl önce Amerika ve Avrupa'da insan ayrımcılığının yaşandığı bir dönemde, Anadolu'nun bu şehrinde insanların evrensel kardeşlik çizgisinde buluştuklarını görebiliriz.

Kültür hizmetleri açısından yeni dönemde Konya, büyük beğeni ve takdir toplamaktadır. Amacımız tüm dünyaya sevgiyi, hoşgörüyü, Konya'yı ve Mevlânâ'yı tanıtmak. Bu değeri tüm dünyaya tanıtmak bizlerin en büyük vazifesidir. Mesnevî'nin tüm insanlığa gönderdiği mesajları ulaştırmakta bu temel düşünce bizlerin rehberi olmuştur.

6 ciltlik Mesnevi, zarif bir çalışma ve nefis bir baskıyla okurlara sunuldu.

Hz. Mevlânâ, insanlığa hizmet etmenin yolunu; din, dil ve ırk ayrımcılığı gütmeden herkese aynı noktada yaklaşmakta olduğunu söyler. Bu temel düstur aynı zamanda günümüz dünyasının ihtiyacı olan bir olgudur da.

Konya Büyükşehir Belediyesi olarak öncelikle çok sade bir anlatımı ve anlaşılır diliyle en çok ilgi gören ve günümüz Türkçesine en yakın nüsha olan Abdulbaki Gölpınarlı'nın gözden geçirdiği Veled Çelebi İzbudak'a ait Mesnevî şerhi yayımlandı. İngilizce ve İtalyanca çevirileriyle yayımlanan Mesnevî'nin Farsça ve Almanca çevirileri de tamamlanmak üzere. Yakın bir tarih içerisinde Fransızca, Rusça, Yunanca, Boşnakça, Bulgarca dillerini de kapsayarak 20'ye yakın dilde tercüme çalışmalarını gerçekleştirmeyi planlıyoruz. Birleşmiş Milletler'e bağlı UNESCO, 2007 yılını 'Mevlânâ Yılı' ilan etmeye hazırlanıyor. Ayrıca şehrimizde her yıl düzenlenen Hazreti Mevlânâ'yı Anma Etkinlikleri'ni farklı bir hüviyete büründürerek 10-17 Aralık tarihlerini Dünya Barış Kongresi haline dönüştürmeyi düşünüyoruz.

Hazreti Mevlânâ'nın düşünce merkezinin asıl kaynağı "inancı" olmuştur. Bu inanç ise; bizim de dayanmakta olduğumuz değerlerdir. Hz. Mevlânâ'nın tanıtılması ile bir filozof, bir mutasavvıf, bir İslam büyüğü ve hepsinden önemlisi insanı insan yapan değerler tanıtılmış oluyor.

Konya Büyükşehir Belediye Başkanı Tahir Akyürek

Efendimiz'in (sas) âşığı Hazreti Mevlânâ'nın yolunda samimi olarak yürüyen Mevlevîlerin, âlemdeki tecelliyatı hissetmek açısından incelikleri ve ince bir duyuşları vardır.

Mevlevî, hayata tecelliyat olarak bakar

Mevlevîlerde, edep telâkkisiyle inançtan meydana gelen terimler vardı. Meselâ kapıyı kapamak, ocağı, yahut mumu söndürmek, ışığı yakmak gibi çeşitli mânaları arasında kötüleri de olan sözler, Mevlevîlik'te kullanılmaz, bunların yerine 'kapıyı örtmek' yahut 'sırlamak', 'ocağı ve mumu dinlendirmek', 'ışığı uyarmak, uyandırmak' gibi tâbirler kullanılırdı. Ben denmez, 'biz', yahut 'fakir' denirdi. Sen denmez, 'siz', yahut 'nazarım' denirdi. Bunların çoğunda Mevlevîlerle diğer tarikatlar arasında iştirak vardı. Aynı tâbir, bütün tarikat erbabınca kullanılırdı. Bir kısmı ise yalnız Mevlevîlere mahsustu.

FOTOĞRAF: AA

Agâh ol, agâh olmak: Bir şeyi anlamak, gerçeğe ermek anlamına geldiği gibi uykudan uyanmak mânasını da ifade ederdi. 'Uyan, kalk' yerine birisi uyandırılırken el ucuyla hafifçe yastığına vurularak yine yavaşça 'agâh ol erenler' denirdi.

Allah derdini artırsın: Bir nev-niyazın aşk ve cezbeye ait bir tezahürü görülürse şeyh veya dedeler, ona bu cümleyle duâ ederlerdi. Dert, aşk ve ihlâs, teslim ve vefa, neş'e ve iştiyak mânalarına kullanılırdı.

Aşkolsun: Birisinin yanına gelen şahıs, oturup niyaz edince, yâni onunla görüşüp yerine oturarak yeri öpünce ev veya hücre sahibi, o zata 'aşkolsun' derdi ki bu söz, 'hoş geldin' makamındaydı. Bu söze muhatap olan, söyleyenin makamına ve kemâline göre ya elini göğsüne koyup baş keserek 'eyvallah' der, yahut yine eğilip yeri öperdi. Su veya bir şey içene de 'afiyet olsun' yerine 'aşkolsun' denirdi. Bütün tarikatlarda müşterek olan bu tâbir, bazen de karşılıklı ve tamamlayıcı tâbirlerle uzatılmıştı. 'Aşkolsun' sözüne muhatap olan, 'aşkın cemâl olsun' derdi. Bu söz üzerine 'aşkolsun' diyen, 'cemâlin nur olsun' der ve 'nûrun alâ nûr olsun' cevabını alırdı.

Aşku niyaz, aşketmek: Selâm anlamınadır. Şeyh veya dede yahut da birisi, ihvandan birini sorarsa bu soruya karşılık 'selâmı var' yerine soranın derecesine göre 'aşku niyaz ederler, kademlerinize aşku niyaz ederler', yahut 'aşkederler' derdi. Şeyhe veya dedelerden, yahut da ihvandan birine selâm gönderilirken 'kademlerine aşku niyaz ederim', yahut sadece 'aşku niyaz ederim' veya 'aşkederim' denirdi.

Aşk vermek: Aşkolsun demeye, yâni gelene hoş geldin yerine bu sözü söylemeye 'aşk vermek', bu söze muhatab oluşa 'aşk almak' denirdi.

Ateş-bâz: Mevlânâ'nın aşçısı olduğu rivayet edilen bu zatın adı, matbah ve aşçıbaşı yerine de kullanılırdı.

Avam: Sûfiler, hakikat ehli olmayanlara zahir, avam gibi adlar vermişlerdi. Mevlevîler tarikat ehli olmayanlara 'avam' derlerdi.

Çerağ: Işık, mum ve kandil anlamına gelir.

Dede: Çile çıkarmış ve hücre sahibi olmuş derviş.

Derviş: Bütün müntesiplere ve bilhassa çilekeşlere denirdi. Tarikat mensubu anlamına gelen bu tâbir, umumî ve müşterekti.

Işığı dinlendirmek: Işığın söndürülmesi.

Erenler, erenlerim: Şeyhlere ve dedelere söylenirdi.

Eyvallah: 'İyi vallahi'den, yahut 'iy vallahi'den bozmadır. Bu söz, çağırılan kişi tarafından, efendim mukabili kullanıldığı gibi 'aşkolsun' sözüne karşılık teşekkür mânasını da ifade ederdi. Bir soruyu tasdik yollu kullanıldığı da vardı. 'Allah eyvallah' tarzında kullanılırsa yemin makamına geçerdi.

Fahir: Mevlevî sikkesi. Mevlevîlerle Bektâşîler arasında müşterekti. Bektâşîler de Bektaşî tacına fahir derlerdi.

Fakir: Yok, yoksul anlamına gelen bu kelime, bütün tarikatlarda müşterekti ve "ben" yerine kullanılırdı.

Göçmek, göçünmek: Ölmek.

Gönül etmek: Bir işin olması veya olmaması için kalben duada bulunmak, olmasını veya olmamasını istemek, himmet etmek, birisinin işi için mânevî himmette bulunmak.

Görüşmek: İhvandan iki kişinin, birbirlerinin sağ ellerini, sağ elleriyle, yahut iki elle kavrayıp ağızlarına kaldırarak ve biraz eğilerek aynı zamanda ellerinin üstünü öpmelerine dendiği gibi Mevlevî sâliki, eline aldığı her şeyi, meselâ su içeceği vakit bardağı, eline aldığı kahve fincanını, yatacağı vakit ve kalktığı zaman yastığını, üstüne çekerken ve üstünden atarken yorganını, giyer ve çıkarırken, hırkasının ve çamaşırını yakasını, sikkesinin kenarını öperdi ki bu öpüşe de 'görüşmek' denirdi.

Hakta: 'Yok' sözü yerine kullanılırdı. Meselâ para yok yerine 'mangır hakta' denirdi. Umumî ve müşterek terimdi.

Hak vere: Aynı mânada kullanılırdı. 'Yok' sözü, hoş görülmez ve söylenmezdi. Bunun yerine bir şeyin bittiğini, tükendiğini anlatmak için 'hak vere oldu' denirdi. Müşterekti.

Hâmûşân: Susanlar anlamına gelen bu terim, Mevlevîlere aitti, mezarlık ve ölüler yerine kullanılırdı.

Hora geçirmek: Yemek anlamına gelen Farsça 'horden' kelimesinden yapılmaydı. "Bir şey yemek" anlamını ifade ederdi.

Hora geçmek: Makbule geçmek mânasına gelen müşterek ve hattâ halk dilinde de mevcut bir tâbirdi.

İhvan: Bütün Mevlevîler birbirlerine 'ihvan-kardeşler' derlerdi. Umumî olmakla beraber daha ziyade Mevlevîler tarafından kullanılırdı.

Nazarım: "Sen" yerine kullanılırdı. Mevlevîlikte bakışın büyük bir ehemmiyeti vardı. Mevlevîler mürşidin bakışının, insanı cezbeye ulaştıracağına inanırlar. Mevlevî mukabelesinde (ayin) Devr-i Veledî'de karşılaşanlar birbirlerinin yüzlerine ve kaşlarının aralarına bakarlardı. Aynı zamanda karşımdaki, benim nazarım olur, ben de ona nazar kesilirsem birleşmiş oluruz ki bu takdirde kelime, birliği de anlatır.

Nev-niyaz: Tarikata yeni girmiş ve bilhassa genç muhib ve semâzene denirdi.

Niyaz: Baş kesmek de denir. Mukabeleden başka zamanlarda bir Mevlevî, diğer bir Mevlevî ile ayakta buluşunca her ikisi de şu suretle birbirlerine niyaz ederlerdi: Niyâz eden, şehadet parmağını, diğer parmaklara nispetle düz olarak tutup sağ elini dudağına götürür ve şehadet parmağını sükût işareti yapar gibi dudaklarının üstüne biraz mail olarak koyup hafifçe öper ve derhal yine parmaklar biraz açık olarak elini kalbinin üstüne koyup başını eğerdi. Karşıdaki de aynı tarzda sağ eliyle aynı hareketi yapar ve baş keserek niyaz etmiş olurdu. Bu, parmağı ağza götürmek, sırrı fâşetmemeye ve sükûta, baş kesmek de insanı takdise alâmetti. Dergâha, şeyhe, dedeye ve canlara verilen hediyeye de niyaz denirdi.

Rızâ: Allah razılığı ve yol uğruna çekilen zahmet ve mihnetlere razı olmayı bildiren bir terimdi. 'Rızâ' kelimesi, ebced hesabında 1001 sayısını ifade ettiğinden ve Mevlevî çilesi, binbir gün hizmetle olduğundan bu kelime, Mevlevî edebiyatına da girmişti.

Sırrolmak: Gizlenmek, kaybolmak, sönmek, ölmek.

FOTOĞRAF: AA

Mevlevî mukabelesi

Karşılaşmak anlamına gelen mukabele kelimesi, bütün tarikatlarda ve bilhassa Mevlevîlerde, tarikat âyinini icra etmek yerinde kullanılagelmiştir. «Mukabele» semâhânede yapılır. Semâhâne, ekseriyetle türbeyi de ihtiva eden ve kenarında seyircilere mahsus ayrı bir yeri bulunan geniş bir binadır. Asıl semâ'a mahsus olan yer, tamamıyla birbirine bitişik ve cilâlı tahtayla döşenmiştir. Semâ'hânenin üst kısmında da merdivenle çıkılan «mutrıbhâne» vardır. Mukabele, ihya geceleri, yani şimdi kandil geceleri denen Rebiülevvel'in on ikinci gecesi (Hz. Muhammed'in (sas) doğduğu gece, Mevlid), Receb'in ilk cuma gecesiyle (Regaib), yirmi yedinci (Miraç), Şaban'ın onbeşinci (Berat) ve Ramazan'ın yirmi yedinci geceleri (Kadir), Kurban ve Ramazan bayramlarının arefe günlerinin akşamları, yâni bayram geceleri, ihya geceleri, yâni uyunmayacak ve ibadetle geçirilecek gecelerdir. Gündüzleri öğle namazından sonra, geceleri de yatsıdan sonra mukabele yapılır. Her tekkenin ayrı mukabele günleri vardı. İstanbul Mevlevîhânelerinin mukabele günleri, şu günlerdi: Cuma: Galata (Kulekapısı). Cumartesi: Üsküdar. Pazar: Kasımpaşa. Pazartesi: Yenikapı. Salı: Kulekapısı. Çarşamba: Beşiktaş (Bahariye). Perşembe: Yenikapı. Maamafih bazen ihvan toplanınca mukabele günü olmadığı halde de mukabele yapılabilirdi. Taşradaki Mevlevîhânelerde mukabele günü, daima cuma günüydü. Konya'da da cuma günü, Selimiye Camii'nde cuma namazı kılınır, herkes namaza, tennuresiyle, hırkasıyla gider, namazdan doğruca semâhâneye gelinir, mukabele icra edilirdi. Rivayete göre evvelce mukabele günü ve vakti yokmuş. İhvan toplanır sohbet esnasında bir vecd, bir zevk hâsıl olursa şeyh, meydancıya emreder, o da canlara haber verir, semâhâneye gidilip mukabele yapılırmış. Sonradan, Mahmud II. vakitli vakitsiz Mevlevîhânelere gelmeye, gelince de mukabele yapılmaya başlanmış. Fakat mukabelenin, bir vecd sonucunda değil de padişahın gelişi yüzünden yapılması, Mevlevîlerce hoş görülmemiş. Şeyhler, toplanıp her tekkeye bir mukabele günü ayırmışlar ve herhalde çelebilik makamına da haber verdikten sonra padişaha, 'payıtahtınızda her gün öğle namazından sonra Mevlevi mukabelesi icra edilmektedir' diye günlerin listesini arz etmişler ve bu suretle de padişah gelince mukabele yapılmasının önüne geçmişler.

dr.can@zaman.com.tr

Evlenme kriterleri!

FOTOĞRAF: REUTERS

B/MÜNİH 29

Doktor abi 29 yaşındayım. 11 senedir Almanya'dayım. ÖSS hazırlıkta bir çocuk sevdim. Aynı yaştaydık. Sigara içiyor diye vermediler. Sonra bir orman mühendisi istedi, askerliğini yapmamış diye vermediler. Almanya'ya gelince Türkiye'den kısmetim açıldı. Amcamın oğlunu kel ve işsiz diye, bir dindar öğretmene tırnaklarını yiyor (kişiliksiz Müslüman) diye, bir oto galericisine maç hastası diye, bir bıyıklı doğulu (çok kibar) eczacıya MAÇO diye vermediler... Kıblemi Avrupa'ya çevirdim. Çalıştığım yerdeki bir Alman Müslüman oldu.. Bizimkiler "Sünnetsiz o, ille de Türk olsun" dediler. İlle de bir Türk'le mi evlenmem gerek? İntihar edeceğim o zaman ne diyecekler?...

DR. CAN

Behice kızım. İntihar etsen de bir şey değişmeyecek. Zira o zaman da "VERECEK KIZIMIZ YOK!" diye vermeyecekler. En iyisi sen;

1) Ya Meryem Ana gibi evlenmeden iffetinle yaşa

2) Ya aileni bir şekilde ikna et

3) Ya da sana "mecbursun" dedikleri Türk erkeklerinin içinden hayırlı bir "KOCA" beklemeyi sürdür..

Ancak Türklere mahsus, "evlenmeye mani teşkil edecek hastalıkları" iyi ezberle ve ona göre hazırlıklı ol...

Bunlar neler mi diyorsun:

1) Düğün, eğlence ve toplantılarda içip tabancayla havaya ya da HAVVA'ya ateş açma hastalığı,

2) Sigarayı kulak arkasına ya da paketi çoraba koyma hastalığı,

3) Fasulye, pilav-hoşaf, at-avrat-silah- Metin-Ali-Feyyaz, vatan-millet-Sakarya, gibi üçlemeler hastalığı,

4) İnce burunlu ayakkabının arkasına basarak, ıslık çalıp tesbihle oynayıp yere tükürerek yürüme hastalığı,

5) Kendini tanıttıktan sonra "Yarışmacı arkadaşlara başarılar dilemek" hastalığı,

6) Kendini sokmayan yılan için uzun ömürler duası etme hastalığı,

7) Mükemmel Türkçeleriyle, "ÜTÜ ÜTÜLEMEK, SU SULAMAK, UYKU UYUMAK, YANGIN YAKMAK, ÖLÜ ÖLMEK" gibi dumur deyimler hastalığı,

8) Yeni atılmış betona basmak ya da adının, soyadının baş harfleriyle doğum yılını kazımak hastalığı,

9) Tuvalet kapılarını Lise defteri sanmak hastalığı,

10) Gazete ve dergilerle reklâm afişlerindeki resimlere sakal, bıyık, şapka ve gözlük resmi yapma hastalığı,

11) Şahin marka arabayı Doğan SLX haline getirme hastalığı..

12) Ağaçlara ve parktaki bankalara isim, kalp ve ok işareti kazıma hastalığı,

13) Hastane, otobüs, uçak gibi yasak yerlerde CEP'le konuşma hastalığı,

14) Trafikte geçen aracı mutlaka sollayıp sonra da hareket yapmayı ilke ve onur sayma hastalığı,

15) Kırmızı ışıkta durunca yeşile kadar burun karıştırma hastalığı,

16) Sinyal verir vermez şerit değiştirip kazaya sebebiyet verdikten sonra bir de; "Sinyal verdik, kardeşim. Kör müsün?" deme hastalığı,

17) Kar yağınca eve bolca ekmek-sigara alma hastalığı,

18) Arabayla giderken tanıdık birini görünce arabayı onunu üstüne sürme hastalığı.

Evet, sevgili kızım. Bunlara ve daha yüzlercesine EVET diyorsan MİLYONLARCA gencimiz (onun takımını tutman şartıyla) seninle evlenmeye can atıyor inan. Karamsar olma. MUTLULUKLAR.

DR. CAN

Gizli yalanlar

N/ Ç. KALE

2 yıldır evlilik niyetiyle görüştüğüm birisi vardı. "Birisi" diyorum; çünkü o artık benim için dünyadaki 7 milyardan sadece birisi ve üstelik YALANCI birisi.. O kadar sözden sonra şimdi bana 'SENİ SEVİYORUM' diyor. Ben konuştukça da "onlar şimdi yalan oldu" diyor.. Çıldıracağım. Nasıl unutabilirim?

DR. CAN

Güzel kızım N. Bu talihsiz olayı gün gelecek ve illaki unutup gideceksin. Ama bana kalırsa "unutmak" yerine "unutmamaya" çalışmalısın ki; bu ders sana hayatın boyunca kazanç sağlasın.

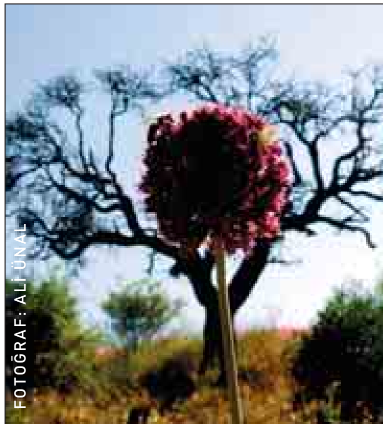
Yalan öyle bir illettir ki bir insanı hayvandan aşağı, bir elması kömürden beter, bir pırlantayı adi bir cam parçası haline getirir. Efendimiz (sas) "Bir Müslüman şu, şu, şu günahları işleyebilir. Pişman olur, tevbe eder bir daha yapmaz. Ama YALAN söylemek ASLA bir Müslüman'ın yapacağı bir eylem olamaz." der.. Ne yazık ki bizim halkımız öyle sözler söyler ki, ilk bakışta doğru ve güzel söz zannedersin; ama temelde yalandır ve inandırıcılığı yoktur. Bir de MÜBALAĞA vardır.. Öylesine abartır ki bunda da zımni (gizli) bir yalan bulunmaktadır.

Siz "KAZANMAK ÖNEMLİ DEĞİL, MÜHİM OLAN YARIŞMAYA KATILMAKTI" sözünden 500 milyarı kaybedip sıfır lira ile ayrılmanın haklı gururunu hiç gördünüz mü?.. Hiç para vermiyor olsalardı 3 aydan beri binlerce kez arayıp Kars'tan kalkıp İstanbul'a yarışmaya katılır mıydı sizce?

Sakın kızım örnek bir tane zannetme...

Ben evlenecek çiftlerin
"İlk, tek ve son aşkımsın."
"Bütün kadınlar çiçektir."
"Seni düşünmekten bütün gece gözüme uyku girmedi."
"Yatar yatmaz uyumuşum rüyamda hep seni gördüm."
"Bu aldığım en güzel hediye."
"Ağzıma sigara sürmedim."
"Valla bu sana çok yakıştı."
"Üzülme canım evlenince anneni yanımıza alırız."
"Benim için önemli olan RUH güzelliği."
"Ben hiç yalan söylemem."
"Bir kereden bir şey olmaz."
"Kuru ekmek bana yeter, yeter ki huzurumuz olsun."
"Dünyanın en mutlu çifti olacağız."
şeklindeki sözlerine HEP MESAFELİ YAKLAŞMIŞIMDIR. Sevgili kızım eğer bir gün evlenirsen de dikkat edeceğin sözler yok değil, misalen:
"Akşama erken geleceğim."
"İşim bitsin ben seni ararım."
"Ben de tam seni arayacaktım."
"Senin eline kimse su dökemez."
"Üzerine gül koklamadım."
"Kur'an çarpsın son sigaram."
"Eşiniz toplantıda efendim."

Tabiî ki GÜVEN'e dayalı bir "ilişki "ve" müessesede" PARANOYA derecesinde her daim YALAN KUŞKUSU ile yaşanmalı demiyorum. Bu sadece aldığı yüzlerce mektubun üzüntüsü ile Dr. Can'ın "dondurmayı üfleyerek yalamasıdır." Hz. Meryem iffetinde ve Hz. Mesih soluklu on binlerce çift kardeşimin varlığından haberdarım ve istiyorum ki, her yönüyle dünya lideri olmaya namzet ülkemin Akça kızları ve Gökçe erkeleri tam bir Ruh uyumu içinde yaşasınlar. Âmin.

FOTOĞRAF: ALİ ÜNAL